Dziennik Urzędowy
Unii Europejskiej

PL
Seria C

C/2025/3997

20.8.2025

ZALECENIE RADY

z dnia 8 lipca 2025 r.

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Rumunii

(C/2025/3997)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 ([1]), w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania ([2]), w szczególności jego art. 6 ust. 1,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

Kwestie ogólne

(1) W rozporządzeniu (UE) 2024/1263, które weszło w życie w dniu 30 kwietnia 2024 r., wskazano, że celem ram zarządzania gospodarczego jest wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom publicznym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w TFUE. Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem. Rozporządzenie promuje także poczucie odpowiedzialności za politykę budżetową na szczeblu krajowym i koncentruje się na perspektywie średniookresowej tej polityki, a jednocześnie na skuteczniejszym i spójniejszym egzekwowaniu przepisów. Każde państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Radzie i Komisji krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny zawierający jego zobowiązania dotyczące polityki budżetowej, reform i inwestycji, obejmujący okres cztero- lub pięcioletni, w zależności od długości kadencji parlamentarnej w tym państwie członkowskim. Ścieżka wydatków netto ([3]) przewidziana w tych planach musi spełniać wymogi określone w rozporządzeniu, w tym wymogi dotyczące wprowadzenia lub utrzymania prawdopodobnej tendencji spadkowej długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do końca okresu dostosowawczego lub utrzymania długu na ostrożnym poziomie poniżej 60 % produktu krajowego brutto (PKB) oraz sprowadzenia lub utrzymania deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB, w średnim okresie. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia odpowiedniego pakietu reform i inwestycji zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu, okres dostosowawczy może zostać przedłużony o maksymalnie trzy lata.

([1]) Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Wydatki netto zgodnie z definicją w art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263: „wydatki netto" oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o: (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

(2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 ([4]), którym ustanowiono Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności („RRF"), weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. RRF zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, tworząc w ten sposób impuls fiskalny finansowany przez Unię. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej RRF przyczynia się do odbudowy gospodarczej i społecznej, pobudzając jednocześnie zrównoważone reformy i inwestycje, które promują w szczególności zieloną i cyfrową transformację oraz zwiększają odporność gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz Unii i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

(3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 ([5]) („rozporządzenie w sprawie REPowerEU"), które zostało przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r., ma na celu stopniowe redukowanie zależności Unii od importu paliw kopalnych z Rosji. Pomaga to osiągać bezpieczeństwo energetyczne i dywersyfikować dostawy energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Rumunia dodała do swojego krajowego planu odbudowy i zwiększania odporności nowy rozdział REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU.

(4) W dniu 31 maja 2021 r. Rumunia przedłożyła Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 tego rozporządzenia Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z wytycznymi dotyczącymi oceny określonymi w załączniku V. W dniu 29 października 2021 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą zatwierdzającą ocenę planu odbudowy i zwiększania odporności Rumunii ([6]), który zmieniono dnia 8 grudnia 2023 r. na podstawie przepisów art. 18 ust. 2 w celu zaktualizowania maksymalnego wkładu finansowego z tytułu bezzwrotnego wsparcia finansowego, a także w celu włączenia rozdziału REPowerEU ([7]). Uruchomienie transz jest uzależnione od przyjęcia przez Komisję decyzji – zgodnie z art. 24 ust. 5 – stwierdzającej, że Rumunia osiągnęła w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób wymaga, aby działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi dotyczącymi tej samej reformy lub inwestycji nie zostały odwrócone.

(5) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada, na podstawie zalecenia Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Rumunii ([8]). Plan został złożony zgodnie z art. 11 i art. 36 ust. 1 lit a) rozporządzenia (UE) 2024/1263 obejmuje okres od 2025 r. do 2028 r. i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na siedem lat.

(6) W dniu 26 listopada 2024 r., działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2025 r., w którym wskazała Rumunię jako jedno z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro oraz wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2025, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro ([9]) w dniu 13 maja 2025 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu – 10 marca 2025 r.

(7) W dniu 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała Kompas konkurencyjności – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności UE w ciągu najbliższych pięciu lat. W dokumencie tym wskazano trzy wymogi transformacyjne dotyczące zrównoważonego wzrostu gospodarczego: (i) innowacje, (ii) dekarbonizację

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 29 października 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Rumunii (ST 12319/21 + ADD 1).

([7]) Decyzja wykonawcza Rady z dnia 8 grudnia 2023 r. zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 29 października 2021 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Rumunii (ST 15833/23 + ADD 1).

([8]) Zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Rumunii (Dz.U. C, C/2025/647, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/647/oj).

([9]) Zalecenie Rady z dnia 13 maja 2025 r. w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro (Dz.U. C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

i konkurencyjność oraz (iii) bezpieczeństwo. Aby zlikwidować lukę innowacyjną, UE dąży do wspierania innowacji przemysłowych, rozwoju przedsiębiorstw typu start-up za pomocą inicjatyw, takich jak unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu start-up i scale-up oraz promowania wykorzystania zaawansowanych technologii, takich jak sztuczna inteligencja i informatyka kwantowa. Z myślą o bardziej zielonej gospodarce Komisja nakreśliła kompleksowy Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii oraz Pakt dla czystego przemysłu, dbając o to, aby przejście na czystą energię było racjonalne pod względem kosztów oraz sprzyjało konkurencyjności, zwłaszcza w sektorach energochłonnych, a także aby było motorem wzrostu. Aby ograniczyć nadmierne zależności i zwiększyć bezpieczeństwo, Unia dąży z determinacją do wzmocnienia globalnych partnerstw handlowych, dywersyfikacji łańcuchów dostaw oraz zapewnienia dostępu do surowców krytycznych i źródeł czystej energii. Priorytety te opierają się na horyzontalnych czynnikach sprzyjających, którymi są uproszczenie regulacyjne, pogłębienie jednolitego rynku, finansowanie konkurencyjności oraz unia oszczędności i inwestycji, promowanie umiejętności i wysokiej jakości miejsc pracy, a także lepsza koordynacja polityk UE. Kompas konkurencyjności został skoordynowany z europejskim semestrem i dzięki temu zapewniono spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.

(8) W 2025 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równolegle z wdrażaniem RRF. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te przyczyniają się do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich latach lub znacznej części tych wyzwań. Te zalecenia dla poszczególnych krajów pozostają aktualne również w odniesieniu do oceny planów odbudowy i zwiększania odporności, które są zmieniane zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(9) Zalecenia dla poszczególnych krajów na 2025 r. obejmują główne wyzwania w zakresie polityki gospodarczej, którym nie sprostano w wystarczający sposób poprzez działania ujęte w planach odbudowy i zwiększania odporności – z uwzględnieniem odpowiednich wyzwań wskazanych w zaleceniach dla poszczególnych krajów z lat 2019–2024.

(10) W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2025 r. dotyczące Rumunii. Oceniła w nim postępy Rumunii we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Rumunię. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoi Rumunia. Oceniono w nim również postępy Rumunii we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii na 2030 r. dotyczących zatrudnienia, umiejętności oraz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

(11) Komisja przeprowadziła szczegółową ocenę sytuacji dla Rumunii na podstawie art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011. Główne ustalenia z oceny podatności Rumunii na zagrożenia makroekonomiczne, którą Komisja przeprowadziła do celów tego rozporządzenia, opublikowano w dniu 13. maja 2025 r ([10]). W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja stwierdziła, że w Rumunii występują nadmierne zakłócenia równowagi makroekonomicznej. W szczególności podatność na zagrożenia w tym kraju wzrosła w związku z pogłębieniem się w tym państwie jednoczesnego deficytu budżetowego i deficytu obrotów bieżących oraz pogorszeniem się konkurencyjności kosztowej w 2024 r. Wysoki deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł w 2024 r. Postępujący wzrost deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych, w szczególności wzrost wynagrodzeń w sektorze publicznym oraz emerytur, spowodował wzrost spożycia prywatnego i pogłębił i tak już wysoki deficyt obrotów bieżących. W 2024 r. nastąpił dalszy wzrost jednostkowych kosztów pracy, po tym jak w poprzednich latach odnotowano już bardzo wysokie stopy wzrostu, co osłabiło konkurencyjność kosztową. W 2024 r. osłabła stabilność struktury finansowania zewnętrznego opartej na znacznych bezpośrednich inwestycjach zagranicznych netto i funduszach UE, które powstrzymały wzrost zadłużenia zewnętrznego. W latach 2025 i 2026 oczekuje się jedynie nieznacznej redukcji deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych i deficytu obrotów bieżących. Wzrost jednostkowych kosztów pracy i inflacja powinny ulec spowolnieniu, ale pozostaną na wysokim poziomie. W 2024 r. postępy w realizacji polityki były minimalne, a zagrożenia dla stabilności makroekonomicznej zwiększyły się. Pod koniec ubiegłego roku wzrosła niepewność polityczna, co sprawiło, że kraj stał się podatny na zmiany nastrojów inwestorów i wyższe koszty finansowania zewnętrznego. Więź bank–państwo jest najsilniejsza w UE i w 2024 r. zaobserwowano jej dalsze wzmocnienie. Znaczący pakiet konsolidacji budżetowej przyjęty pod koniec 2024 r., obejmujący zamrożenie emerytur i wynagrodzeń w sektorze instytucji rządowych i samorządowych, wymaga jeszcze uzupełnienia o dalsze działania na rzecz zapewnienia pełnej zgodności z wartościami docelowymi określonymi w średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym. Na początku 2025 r. przyjęto reformę systemu ustalania płacy minimalnej. Wdrożenie średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego oraz reforma podatkowa w 2025 r. mogłyby znacznie zmniejszyć podatność budżetu na zagrożenia. Ponadto konieczne są reformy strukturalne, w szczególności te przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, aby wzmocnić konkurencyjność, wyniki wywozu i przyciągnąć dalsze finansowanie unijne. Prawdopodobnie potrzebne będą jednak dodatkowe działania. Ogólnie rzecz biorąc, bez zdecydowanych działań w zakresie reform fiskalnych i strukturalnych deficyt budżetowy i deficyt bilansu płatniczego prawdopodobnie pozostaną na zbyt wysokim poziomie, co spowoduje, że Rumunia będzie narażona na zmiany nastrojów inwestorów i wstrząsy zewnętrzne.

([10]) SWD(2025) 126 final.

Ocena rocznego sprawozdania z postępów

(12) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada zaleciła Rumunii następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 5,1 % w 2025 r., 4,9 % w 2026 r., 4,7 % w 2027 r. oraz 4,3 % w 2028 r., co odpowiada maksymalnym skumulowanym stopom wzrostu obliczonym poprzez odniesienie do roku 2023, wynoszącym: 20,2 % w 2025 r., 26,0 % w 2026 r., 31,9 % w 2027 r. oraz 37,6 % w 2028 r. W latach 2025–2030 te maksymalne stopy wzrostu wydatków netto są spójne ze ścieżką korekty zgodnie z art. 3 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1467/97, jak zaleciła Rada w dniu 21 stycznia 2025 r. w celu likwidacji nadmiernego deficytu ([11]). Rumunia nie przedłożyła jeszcze rocznego sprawozdania z postępów zawierającego informacje na temat działań podjętych w odpowiedzi na zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. mające na celu likwidację nadmiernego deficytu, na temat realizacji pakietu reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego oraz na temat realizacji reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru.

(13) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zaleciła uruchomienie, w skoordynowany sposób, krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu, aby wspierać wysiłki UE mające na celu osiągnięcie szybkiego i znaczącego wzrostu wydatków na obronę, i propozycja ta została pozytywnie przyjęta przez Radę Europejską w dniu 6 marca 2025 r.

(14) Według danych zweryfikowanych przez Eurostat ([12]) deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Rumunii, który w 2023 r. wynosił 6,6 % PKB, wzrósł do 9,3 % w 2024 r., a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z poziomu 48,9 % PKB na koniec 2023 r. do 54,8 % na koniec 2024 r. Zgodnie z obliczeniami Komisji zmiany te odpowiadają stopie wzrostu wydatków netto równej 19,9 % w 2024 r. Z szacunków Komisji wynika, że w 2024 r. kurs polityki fiskalnej ([13]), który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, był ekspansywny, na poziomie 0,8 % PKB.

(15) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. realny PKB wzrośnie o 1,4 % w 2025 r. i 2,2 % w 2026 r., a inflacja HICP wyniesie 5,1 % w 2025 r. i 3,9 % w 2026 r.

(16) W prognozie Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości 8,6 % PKB w 2025 r. Prognozowany spadek deficytu w 2025 r. wynika głównie z wdrożenia pakietu konsolidacji budżetowej pod koniec 2024 r. Pakiet ten obejmował nominalne zamrożenie wynagrodzeń i emerytur oraz pewne dodatkowe środki zwiększające dochody. Według obliczeń Komisji zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 5,4 % w 2025 r. Na podstawie prognozy Komisji przewiduje się, że kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie w 2025 r. restrykcyjny, na poziomie 1,4 % PKB.Relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 59,4 % do końca 2025 r. Wzrost relacji długu do PKB w 2025 r. odzwierciedla głównie bardzo wysoki deficyt pierwotny oraz, w mniejszym stopniu, wzrost płatności z tytułu odsetek.

(17) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszące 0,9 % PKB mają być finansowane w 2025 r. za pomocą bezzwrotnego wsparcia („dotacji") z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, podczas gdy w 2024 r. finansowane w ten sposób wydatki wynosiły 0,6 % PKB. Wydatki finansowane z dotacji w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwiają wysokiej jakości inwestycje i reformy zwiększające wydajność bez wywierania bezpośredniego wpływu na wynik i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Rumunii.

(18) Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na obronę w Rumunii wyniosły 1,9 % PKB w 2021 r., 1,8 % PKB w 2022 r. i 1,7 % PKB w 2023 r ([14]). Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki na obronę mają wynieść 1,7 % PKB zarówno w 2024 r., jak i w 2025 r. Stanowi to spadek o 0,2 punktu procentowego PKB w porównaniu z 2021 r.

([11]) Zalecenie Rady mające na celu likwidację nadmiernego deficytu budżetowego w Rumunii, ST 5038/25.

([12]) Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2025 r.

([13]) Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Służy on do oceny impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów oraz z uwzględnieniem wydatków finansowanych z bezzwrotnego wsparcia (dotacji) w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

([14]) Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG). Ze względu na różnice metodyczne między definicjami stosowanymi przez COFOG i NATO wydatki oparte na definicji COFOG mogą różnić się od wydatków opartych na definicji NATO.

(19) W dniu 21 października 2024 r. Rada zaleciła ([15]) Rumunii zaostrzenie polityki fiskalnej w celu osiągnięcia dostosowania fiskalnego za cały rok 2024. W 2024 r. deficyt strukturalny w Rumunii wzrósł o 2,4 p.p. PKB do 8,8 % PKB. Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki netto w Rumunii mają wzrosnąć o 5,4 % w 2025 r., a o 26,4 % w ujęciu łącznym w latach 2024 i 2025. Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się, że wzrost wydatków netto Rumunii w 2025 r. – w ujęciu rocznym i skumulowanym – przekroczy zalecaną maksymalną stopę wzrostu ustaloną w ramach ścieżki korygującej, stanowiąc odchylenie ([16]) o 0,1 % PKB w porównaniu z maksymalnym zalecanym rocznym wzrostem wydatków netto w 2025 r. oraz odchylenie o 1,7 % PKB w porównaniu z maksymalnym zalecanym skumulowanym wzrostem wydatków netto w latach 2024 i 2025. Ten wysoki wzrost wydatków netto wynika z wysokiego wzrostu wydatków bieżących w 2024 r. (+ 18,7 % w porównaniu z 2023 r.), w szczególności kosztów wynagrodzeń w sektorze publicznym (+ 21,5 % w porównaniu z 2023 r.) oraz transferów socjalnych, w tym emerytur (+ 19,5 % w porównaniu z 2023 r.). Przewidywane odchylenia nie przekraczają progu 0,3 % PKB dla odchyleń rocznych, natomiast znacznie przekraczają próg 0,6 % PKB dla skumulowanych odchyleń. Oznacza to wysokie ryzyko znacznego odchylenia od zalecanego maksymalnego wzrostu wydatków netto oraz silne domniemanie braku skutecznych działań.

(20) Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dniu, w którym przypada data graniczna prognozy, deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2026 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2025 r. ma wynieść 8,4 % PKB. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 8,1 % w 2026 r. Spadek deficytu w 2026 r. wynika głównie z poprawy wzrostu dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych spowodowanej prognozowanym ożywieniem działalności gospodarczej. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2026 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie zasadniczo neutralny. Konsolidacja budżetowa mogłaby również przyczynić się do poprawy pozycji zewnętrznej. Prognozowana przez Komisję relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 63,3 % do końca 2026 r. Wzrost relacji długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB w 2026 r. odzwierciedla głównie utrzymujący się bardzo wysoki deficyt pierwotny.

(21) W zaleceniu w sprawie zatwierdzenia planu średniookresowego Rumunii określono zestaw reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego oraz harmonogram ich realizacji. Obejmują one istniejące i wzmocnione środki przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, takie jak kompleksowy przegląd ram podatkowych obejmujący wszystkie obszary opodatkowania, modernizacja systemu administracji podatkowej, roczne przeglądy wydatków, reforma emerytur ogólnych i specjalnych oraz nowy mechanizm ustalania płacy minimalnej, a także dodatkowe reformy i inwestycje, takie jak środki na rzecz poprawy finansowania przedsiębiorstw oraz reforma systemu wydatków przedsiębiorstw państwowych. Spośród reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia, które miały zostać przeprowadzone do 30 kwietnia 2025 r., niektóre nie zostały wdrożone – na przykład kluczowa reforma przeglądu systemu podatkowego.

Główne wyzwania polityczne

(22) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/241 i kryterium 2.2 określonym w załączniku V do tego rozporządzenia plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Spodziewane jest, że przyczynią się one do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom wskazanym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów lub znacznej części tych wyzwań. Ze względu na te napięte ramy czasowe dokończenie skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, jest nieodzowne dla zwiększenia długoterminowej konkurencyjności Rumunii dzięki zielonej i cyfrowej transformacji, przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości społecznej. W komunikacie Komisji pt. „NextGenerationEU – droga do 2026 r." przyjętym dnia 4 czerwca 2025 r. sprecyzowano harmonogram mający zastosowanie w kontekście zakończenia funkcjonowania Instrumentu i – aby zmaksymalizować wdrażanie do dnia 31 sierpnia 2026 r. – przedstawiono wskazówki dla państw członkowskich, m.in. co do możliwości dalszego usprawniania krajowych RRP, określono warianty do rozważenia przy zmianach tych planów oraz podkreślono, jak ważne jest, by starannie wspólnie zaplanować z wyprzedzeniem przedłożenie ostatnich wniosków o płatność w 2026 r. Aby móc zrealizować do sierpnia 2026 r. zobowiązania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, Rumunia musi w trybie pilnym przyspieszyć realizację reform i inwestycji poprzez zaradzenie opóźnieniom w udzielaniu zamówień, zapewnienie skutecznego sprawowania rządów i zwiększenie zdolności administracyjnych. Aby ułatwić ten proces, Rumunia musi zmienić plan i usunąć inwestycje, których realizacja nie jest już możliwa ze względu na obiektywne okoliczności, przy jednoczesnym zabezpieczeniu składnika dotacyjnego. Systematyczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślną realizację planu odbudowy i zwiększania odporności.

([15]) Zalecenie Rady z dnia 21 października 2024 r. w sprawie polityki gospodarczej, polityki budżetowej, polityki zatrudnienia i polityki strukturalnej Rumunii (Dz.U. C, C/2024/6830, 21.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6830/oj).

([16]) Począwszy od 2026 r. wartości te pojawią się na rachunku kontrolnym ustanowionym art. 22 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

(23) W Rumunii przyspieszyło wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu Spójności (FS). Ważne jest kontynuowanie wysiłków, aby zapewnić szybkie wdrożenie tych programów i zarazem zmaksymalizować ich skutki w praktyce. Rumunia podejmuje już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost przy jednoczesnym zwiększaniu spójności społecznej. Jednocześnie Rumunia nadal stoi w obliczu wyzwań, w tym związanych z edukacją, zatrudnieniem i włączeniem społecznym, a także zwiększaniem konkurencyjności regionalnej poprzez badania naukowe i innowacje, w tym poprzez rozwój lub produkcję technologii krytycznych, zwiększanie odporności wodnej, zwłaszcza na wschodzie i południu kraju, oraz przystępności cenowej mieszkań. Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w ramach przeglądu śródokresowego programów polityki spójności Rumunia jest zobowiązana dokonać przeglądu poszczególnych programów, biorąc pod uwagę między innymi wyzwania wskazane w zaleceniach krajowych z 2024 r. We wnioskach Komisji przyjętych w dniu 1 kwietnia 2025 r. ([17]) przedłużono – w odniesieniu do każdego programu – termin przedłożenia oceny wyników przeglądu śródokresowego na okres po dniu 31 marca 2025 r. Zapewniono w nich także mechanizmy elastyczności, aby pomóc przyspieszyć wdrażanie programów i zachęcić państwa członkowskie do przeznaczania zasobów polityki spójności na pięć strategicznych obszarów priorytetowych dla Unii, którymi są konkurencyjność w dziedzinie technologii strategicznych, obronność, mieszkalnictwo, odporność wodna i transformacja energetyczna, a także na inwestycje w umiejętności w sektorach priorytetowych, przy czym programy EFS+ powinny nadal koncentrować się na osobach znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

(24) Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) zapewnia możliwość inwestowania w kluczowe priorytety strategiczne UE przez zwiększanie konkurencyjności UE. Środki ze STEP są przekazywane za pośrednictwem 11 istniejących funduszy UE. Państwa członkowskie też mogą wnosić wkład do programu InvestEU, wspierając inwestycje w obszarach priorytetowych. Rumunia może optymalnie wykorzystać te inicjatywy, aby wspierać rozwój lub tworzenie technologii krytycznych, w tym czystych i zasobooszczędnych technologii.

(25) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz w ramach innych funduszy UE Rumunia powinna skutecznie sprostać pozostałym wyzwaniom, które dotyczą dekarbonizacji gospodarki i produkcji energii, opracowywania dużych projektów i określania ich priorytetu, jakości i skuteczności administracji publicznej, ochrony socjalnej i dostępu do podstawowych usług, uczestnictwa w rynku pracy i niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej, ubóstwa i wykluczenia społecznego.

(26) Jak wskazano w Kompasie konkurencyjności, wszystkie instytucje unijne, krajowe i lokalne muszą dołożyć wszelkich starań, aby tworzyć prostsze przepisy i przyspieszyć procedury administracyjne. Komisja wyznaczyła ambitne cele dotyczące ograniczenia obciążenia administracyjnego: o co najmniej 25 %, a w przypadku MŚP – o co najmniej 35 %; stworzyła również nowe narzędzia służące osiąganiu tych celów, między innymi mechanizm testowania całego prawodawstwa UE w warunkach skrajnych oraz wzmocnione dialogi z zainteresowanymi stronami. Aby sprostać tym ambitnym celom, Rumunia również musi podjąć działania. 82 % przedsiębiorstw uważa, że złożoność procedur administracyjnych stanowi dla nich problem podczas prowadzenia działalności w Rumuni ([18]). Wyzwaniem pozostaje kwestia przewidywalności procesu decyzyjnego, ponieważ negatywnie wpływa ona na otoczenie działalności gospodarczej. Liczba przyjmowanych rozporządzeń nadzwyczajnych ([19]) utrzymywała się na bardzo wysokim poziomie, co prowadziło do niepewności i prawdopodobnie utrudniało inwestycje. Pomimo ustanowionych ram instytucjonalnych konsultacji zaangażowanie odpowiednich zainteresowanych stron w opracowywanie i wdrażanie reform jest słabe, a prawdziwy dialog rzadko ma miejsce, choć ostatnio podjęto pewne kroki w celu zwiększenia skuteczności konsultacji. Oceny skutków regulacji prawnych nadal są formalnością, ich jakość jest wątpliwa, a ich faktyczne zastosowanie niepewne. Szybkie wdrożenie reform z planu odbudowy i zwiększania odporności, których celem jest wzmocnienie zdolności w zakresie koordynacji polityki i analizy skutków na wszystkich szczeblach administracji rządowej, a także podniesienie jakości konsultacji publicznych przyczyniłoby się do poprawy wyników gospodarczych i społecznych.

([17]) Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającego rozporządzenia (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródokresowego – COM(2025) 123 final.

([18]) „Businesses' attitudes towards corruption in the EU" [Postrzeganie korupcji przez przedsiębiorstwa w UE], badanie Eurobarometr Flash (kwiecień 2024 r.).

([19]) Nadzwyczajne rozporządzenia rządu są aktami ustawodawczymi mającymi moc prawną. Zgodnie z art. 115 konstytucji Rumunii rząd może przyjąć rozporządzenia nadzwyczajne jedynie w wyjątkowych sytuacjach wymagających ich niezwłocznego przyjęcia, mając obowiązek uzasadnienia pilnego charakteru sprawy. Rozporządzenia nadzwyczajne wchodzą w życie po ich przedłożeniu do debaty właściwej izbie parlamentu i po ich opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym. Następnie muszą one zostać zatwierdzone ustawą w parlamencie, ale zaczynają wywoływać skutki prawne w dniu ich wejścia w życie.

(27) Pomimo pewnych postępów w zwiększaniu udziału odnawialnych źródeł energii w koszyku energetycznym Rumunii, przy wsparciu z RRF, system energetyczny tego kraju nadal w dużym stopniu opiera się na paliwach kopalnych, które stanowią około 70 % jego koszyka energetycznego. Stopniowe wycofywanie węgla i ograniczenie zużycia gazu ziemnego poprzez zastąpienie go czystszymi alternatywami, w szczególności odnawialnymi źródłami energii, poprawiłoby jakość powietrza w Rumunii, ograniczyłoby emisje CO_2 i ochroniło jej gospodarkę przed wstrząsami cenowymi związanymi z paliwami kopalnymi, a także zmniejszyłoby zależność Rumunii i zwiększyłoby bezpieczeństwo energetyczne. Biorąc pod uwagę znaczny, ale niedostatecznie wykorzystywany potencjał Rumunii w zakresie energii ze źródeł odnawialnych (wiatru i energii słonecznej), przyspieszenie ich wdrażania mogłoby wesprzeć zobowiązanie tego kraju do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii do 38 % do 2030 r., co jest nieosiągalne przy obecnej polityce. Rumunia nadal boryka się z licznymi barierami we wprowadzaniu odnawialnych źródeł energii – od niepewności cenowej po uciążliwy proces wydawania pozwoleń i niejasne przepisy dotyczące użytkowania gruntów. W szczególności w 2024 r. wdrożenie ustawy w sprawie morskiej energii wiatrowej mogłoby zapewnić wzrost produkcji energii elektrycznej o 3–7 gigawatów do 2030 r., podczas gdy dodatkowe reformy regulacyjne, również w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności, mające na celu uproszczenie i przyspieszenie procedur wydawania pozwoleń, mogłyby usunąć bariery utrudniające wdrażanie odnawialnych źródeł energii. Działania te umożliwiłyby Rumunii wypełnienie jej zobowiązań klimatycznych na 2030 r., tworzenie miejsc pracy oraz zapewnienie gospodarstwom domowym i przemysłowi bardziej przystępnej cenowo energii.

(28) Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii wymaga znaczących usprawnień w rumuńskich sieciach elektroenergetycznych, które obecnie nie są w stanie obsłużyć dużego wzrostu produkcji energii wiatrowej i słonecznej ([20]). Niewystarczające zdolności przesyłowe i przestarzała infrastruktura prowadzą do zatorów, ograniczeń w produkcji energii odnawialnej w godzinach szczytu oraz trudności w podłączaniu nowych projektów. Strategia energetyczna Rumunii ma na celu rozwiązanie tych problemów poprzez modernizację i cyfryzację sieci elektroenergetycznej (zarówno przesyłowej, jak i dystrybucyjnej) z wykorzystaniem inteligentnych technologii i magazynowania energii. Poprawiłoby to również bezpieczeństwo energetyczne, ponieważ solidna sieć byłaby w stanie lepiej radzić sobie ze skokami popytu lub szokami podażowymi. Silniejszą sieć krajową można uzupełnić o ściślejsze połączenia z krajami sąsiadującymi (takimi jak Węgry, Bułgaria, Mołdawia i Ukraina). Projekty takie jak nowe połączenie międzysystemowe HVDC na Morzu Czarnym (łączące rumuńskie wybrzeże Morza Czarnego z Europą Środkową) mogłyby zwiększyć transgraniczny przepływ energii elektrycznej i umożliwić przyszły eksport morskiej energii wiatrowej. Poprawa transgranicznych elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych mogłaby lepiej zintegrować Rumunię z europejskim rynkiem energii i zwiększyć stabilność jej systemu elektroenergetycznego, zwiększając jednocześnie bezpieczeństwo energetyczne.

(29) Podczas niedawnego kryzysu energetycznego Rumunia wprowadziła środki nadzwyczajne, takie jak pułapy cenowe i znaczne dopłaty do energii elektrycznej i gazu, aby chronić gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa przed gwałtownym wzrostem cen energii. Chociaż interwencje te zapewniały krótkoterminową ulgę i chroniły konsumentów podatnych na zagrożenia, wiązały się one z wysokimi kosztami budżetowymi i powodowały zakłócenia na rynku. Ogólne pułapy cenowe wysyłają błędne sygnały na rynek, zniechęcając do oszczędzania energii i inwestowania w efektywność lub nowe zdolności wytwórcze. Ponieważ ceny energii ustabilizowały się, kluczowe znaczenie ma stopniowe wycofywanie tych nadzwyczajnych systemów wsparcia. Rumunia zapewnia znaczne dopłaty do paliw kopalnych bez planu ich stopniowego wycofania przed 2030 rokiem. W pierwszej kolejności można by wycofać zwłaszcza te dopłaty do paliw kopalnych, które nie rozwiązują w ukierunkowany sposób problemu ubóstwa energetycznego ani rzeczywistych kwestii bezpieczeństwa energetycznego, są przeszkodą dla elektryfikacji i nie mają zasadniczego znaczenia dla konkurencyjności przemysłu. W Rumunii dopłaty do paliw kopalnych, takie jak wsparcie na ogrzewanie dostarczane gospodarstwom domowym oraz na pokrycie strat ponoszonych przez przedsiębiorstwa wykorzystujące paliwa kopalne, są nieefektywne ekonomicznie i przedłużają zależność od paliw kopalnych. Rumunia z kolei odniosłaby korzyści, gdyby oszczędności przeznaczono na rozwiązanie problemu nadmierne wysokiego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych, który jest nie do utrzymania. Przywrócenie niezniekształconych cen energii mogłoby zachęcić do inwestycji w energię ze źródeł odnawialnych i efektywność energetyczną, przyspieszając przejście Rumunii na czystą energię.

(30) Inwestycje w efektywność energetyczną (renowację budynków w celu zapewnienia lepszej izolacji i modernizacji systemów grzewczych), infrastrukturę środowiskową (modernizację sieci ciepłowniczych, poprawę systemów gospodarowania odpadami i systemów wodnych oraz rekultywację zanieczyszczonych obszarów przemysłowych) oraz technologie neutralne emisyjnie (rozwój nowych sektorów, takich jak komponenty paneli fotowoltaicznych, montaż baterii, a nawet projekty wodorowe) stanowią środki uzupełniające rumuńskie reformy po stronie podaży. Mają one na celu zapewnienie, aby transformacja energetyczna była racjonalna pod względem kosztów i sprzyjała włączeniu społecznemu we wszystkich regionach, w szczególności w regionach zależnych od węgla, w celu umożliwienia sprawiedliwej transformacji.

(31) Infrastruktura Rumunii, w szczególności związana ze zrównoważonym transportem, czystą energią oraz usługami środowiskowymi i cyfrowymi, nadal wymaga znacznych inwestycji pomimo dużego wsparcia zapewnianego w ramach polityki spójności, RRF i innych funduszy UE. W wielu przypadkach nawet dojrzałe projekty są opóźnione, a dużym projektom nie zawsze nadawany jest wymagany priorytet, aby przyspieszyć ich realizację. Wyeliminowanie tych niedociągnięć zwiększyłoby bezpieczeństwo planowania i umożliwiłoby terminową realizację

([20]) Zob. np. badania gospodarcze OECD: Rumunia 2024.

projektów, które często umożliwiają uzupełniające inwestycje prywatne. Należy w większym stopniu poprawić jakość i skuteczność administracji publicznej. Stosowanie i, w razie potrzeby, dalsza poprawa ram planowania strategicznego i budżetowego, które wprowadzono w planie odbudowy i zwiększania odporności, przyczyniłoby się do długoterminowego rozwoju kraju, a także do priorytetowego traktowania działań i koordynacji polityki na szczeblu centralnym i lokalnym. W szczególności wydaje się, że sektorowe ramy strategiczne są nadal rozdrobnione, z nakładającymi się na siebie obszarami i brakiem wyraźnie określonych priorytetów.

(32) Udział kobiet w rumuńskim rynku pracy utrzymuje się poniżej średniej unijnej (60,3 % w porównaniu z 70,8 % w UE). Ponadto osoby młode zmagają się z wysokim poziomem bezrobocia – Rumunia ma trzecią najwyższą stopę bezrobocia wśród osób młodych w UE (23,9 % w porównaniu z 14,9 % w UE) i najwyższy w UE odsetek młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się (19,4 % w porównaniu z 11 % w UE). Poprawa ich sytuacji i zwiększenie ich uczestnictwa w rynku pracy mogłoby częściowo przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom demograficznym, a także zapewnić kobietom i młodym ludziom dodatkowe możliwości. W tym względzie istotne byłoby sprostanie wyzwaniom związanym ze środkami aktywizacji i dostępem do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, zwłaszcza na obszarach wiejskich. W 2024 r. jedynie 11,4 % dzieci w wieku 0–3 lat było objętych formalną opieką, czyli znacznie poniżej średniej unijnej wynoszącej 39,2 %, i jedynie 75,7 % (UE: 94,6 %) dzieci w wieku 3 lat objętych obowiązkowym kształceniem podstawowym uczestniczyło we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem w 2022 r., jednak nowe żłobki i usługi uzupełniające, które mają zostać utworzone, mogłyby w przyszłości poprawić dostępność usług opieki nad dziećmi. Rumunia mogłaby rozważyć lepsze ukierunkowanie środków aktywizacji na rynku pracy i przekierowanie wsparcia z mniej skutecznego dofinansowania zatrudnienia na szkolenia i działania informacyjne.

(33) Chociaż wskaźniki wakatów pozostają niskie, Rumunia jest jednym z państw członkowskich o największej liczbie zawodów, w których występuje niedobór pracowników. Pracodawcy uznają brak odpowiednich umiejętności wśród pracowników za jedno z głównych ograniczeń działalności. Odsetek osób z wykształceniem wyższym i odsetek osób dorosłych posiadających co najmniej podstawowe umiejętności cyfrowe utrzymuje się na niskim poziomie, co ogranicza konkurencyjność. Biorąc pod uwagę prognozowany spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym w Rumunii, niedobór wykwalifikowanej siły roboczej może się pogłębić w przypadku braku poprawy polityki w zakresie wspierania ludzi w znalezieniu pracy, podnoszenia kwalifikacji i zatrzymywania talentów. Skuteczność podnoszenia i zmiany kwalifikacji jest hamowany przez brak umiejętności podstawowych, czego odzwierciedleniem są słabe wyniki w badaniu przeprowadzonym w ramach Programu międzynarodowej oceny umiejętności uczniów (PISA) w 2022 r. Rumunia ma jeden z najwyższych wskaźników 15-latków w UE, którym brakuje podstawowego poziomu umiejętności w zakresie matematyki (48,6 % w porównaniu z UE: 29,5 %), czytania ze zrozumieniem (41,7 % w porównaniu z UE: 26,2 %) i nauk przyrodniczych (44 % w porównaniu z UE: 24,2 %). Rumunia modernizuje system kształcenia i szkolenia zawodowego w celu zaspokojenia potrzeb rynku pracy, w tym poprzez wprowadzenie dualnego systemu kształcenia i szkolenia zawodowego w szkolnictwie wyższym oraz wzmocnienie partnerstw z pracodawcami. Jednak jedynie mniejszość studentów korzysta z uczenia się w miejscu pracy, a wskaźniki zatrudnienia niedawnych absolwentów są niskie. Aby kształcenie, szkolenie zawodowe i uczenie się przez całe życie były bardziej dostosowane do rynku pracy, istotne jest większe zaangażowanie lokalnych przedsiębiorstw w zapewnianie szkoleń oraz lepsze przełożenie gromadzenia informacji na temat umiejętności na kształtowanie polityki opartej na dowodach oraz na dostosowane programy nauczania i ofertę szkoleniową.

(34) Pomimo niedawnych postępów Rumunia nadal ma jeden z najwyższych wskaźników dorosłych i dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w UE (27,9 % w porównaniu ze średnią unijną wynoszącą 21,0 %) oraz system ochrony socjalnej o niskim poziomie adekwatności i zasięgu. Rumunia potrzebuje ukierunkowanych działań, aby poczynić postępy w zmniejszaniu liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym do 2030 r. Można to osiągnąć poprzez zwiększenie efektywności systemu ochrony socjalnej, zapewnienie stabilnego finansowania, skuteczne monitorowanie i ocenę skutków oraz łatwiejszy dostęp do usług kluczowych i wspierających, w tym dla społeczności romskich. Zapewnienie łatwiejszego dostępu do wysokiej jakości opieki zdrowotnej pozostaje wyzwaniem, zwłaszcza na obszarach wiejskich i dla słabszych grup społecznych. Niedobór wykwalifikowanych pracowników ogranicza dostępność usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej. Programy finansowane przez UE zapewniają znaczne wsparcie, m.in. za pośrednictwem 2 000 ośrodków zintegrowanych usług społecznych, które zostaną utworzone na obszarach wiejskich, oraz poprzez wzmocnienie usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych i usług w zakresie zatrudnienia. Sprostanie tym wyzwaniom przyczyniłoby się także do wsparcia pozytywnej konwergencji społecznej zgodnie z analizą dotyczącą poszczególnych państw, przeprowadzoną na drugim etapie przez Komisję zgodnie z ramami konwergencji społecznej ([21]).

(35) W świetle dokonanej przez Komisję szczegółowej oceny sytuacji i stwierdzonego przez nią istnienia nadmiernych zakłóceń równowagi zalecenia na mocy art. 6 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011 znajdują odzwierciedlenie w zaleceniach 1 i 2. Polityki, o których mowa w zaleceniach 1 i 2, pomagają zaradzić podatnościom na zagrożenia związanym ze znacznym deficytem bilansu płatniczego i deficytem budżetowym,

([21]) SWD(2025) 95 – Analiza dotycząca poszczególnych państw, przeprowadzona na drugim etapie zgodnie z ramami konwergencji społecznej, 2025.

NINIEJSZYM ZALECA Rumunii podjęcie w latach 2025 i 2026 działań mających na celu:

1. Zwiększenie ogólnych wydatków na obronę i bezpieczeństwo i wzmocnienie ogólnej gotowości obronnej, przy zapewnieniu stabilności długu zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z dnia 6 marca 2025 r. Znaczne zaostrzenie polityki fiskalnej w celu zapewnienia, aby wydatki netto pozostały spójne ze ścieżką korygującą w ramach procedury nadmiernego deficytu, oraz w celu wzmocnienia pozycji zewnętrznej. Wdrożenie zestawu reform i inwestycji stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, zgodnie z zaleceniem Rady z dnia 21 stycznia 2025 r.

2. Pilne przyspieszenie realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, z uwagi na terminy na dokończenie reform i inwestycji mające zastosowanie na mocy rozporządzenia (UE) 2021/241. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności (EFRR, FST, EFS+, FS), w stosownych przypadkach z wykorzystaniem możliwości wynikających z przeglądu śródokresowego. Optymalne wykorzystanie unijnych instrumentów, w tym możliwości poprawy konkurencyjności, jakie oferują Program InvestEU i Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy.

3. Poprawę jakości i skuteczności administracji publicznej oraz przewidywalności procesu decyzyjnego, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby inicjatywy ustawodawcze nie podważały pewności prawa, dzięki odpowiednim konsultacjom z zainteresowanymi stronami, skutecznym ocenom skutków i usprawnionym procedurom administracyjnym. Lepsze przygotowanie i priorytetowe traktowanie dużych projektów infrastrukturalnych oraz przyspieszenie ich realizacji, zapewnienie terminowej realizacji dojrzałych projektów inwestycji publicznych oraz promowanie inwestycji prywatnych, aby wspierać zrównoważony rozwój gospodarczy.

4. Ograniczenie zależności od paliw kopalnych w szczególności przez przyspieszenie wprowadzania do użytku energii ze źródeł odnawialnych, zwiększenie przepustowości sieci, rozwój transgranicznych elektroenergetycznych połączeń międzysystemowych, przyspieszenie reform regulacyjnych ograniczających ryzyko projektów dotyczących czystej energii oraz poprawę przejrzystości i efektywności procesu wydawania zezwoleń.A także stopniowe wycofywanie dopłat do paliw kopalnych w sektorze ciepłowniczym, oraz inwestowanie w efektywność energetyczną, infrastrukturę środowiskową i innowacje, przy uwzględnieniu różnic regionalnych, takich jak wpływ na regiony górnicze. Wycofanie obowiązujących nadzwyczajnych środków wsparcia w dziedzinie energii i wykorzystanie uzyskanych w ten sposób oszczędności do zmniejszenia deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych.

5. Zwiększenie uczestnictwa kobiet i osób młodych w rynku pracy przez poprawę skuteczności aktywnych polityk rynku pracy oraz uczestnictwa we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem. Rozwiązanie problemu niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej przez rozwijanie umiejętności podstawowych i umiejętności istotnych na rynku pracy, a także zwiększenie zaangażowania zainteresowanych stron i możliwie najlepsze wykorzystanie gromadzenia informacji na temat umiejętności w polityce dotyczącej edukacji i umiejętności.

6. Ograniczenie zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzięki rozszerzeniu ochrony socjalnej i poprawie jej skuteczności, w tym przez lepszy dostęp do wysokiej jakości usług kluczowych i wspierających, ze szczególnym uwzględnieniem zintegrowanych usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych i w zakresie zatrudnienia, zwłaszcza dla Romów i innych grup defaworyzowanych, przy jednoczesnym utrzymaniu stabilności finansów publicznych.

Sporządzono w Brukseli dnia 8 lipca 2025 r.

W imieniu Rady

Przewodnicząca

S. LOSE